

Head Uut Aastat!

Kalakasvatajatel on oma lokaalne Jõuluvana Oss. Tema vilkam tegutsemisareaal on Virumaal. Kui ametitunnistust küsitate, on Ossil ette näidata Pärnu Jõuluvana Kooli lõputunnistus ja SA Roheline Maakond, peakorteriga Rakveres, tegevusluba. Ja kõige lõpuks – 51 aastat jõulutaadi staa*ni*! Mis Sa veel tahad!

Oss on paikse eluviisiga: tema ei kihuta põhjapõtradel Põhjanabale. Kevadel, kui lumi sulab, on tal üheks leivateenimise viisiks eluskalavedu. Ta on kalu „sõidutanud” Narvast Aravusele, Põlvasse „Matile”, Rohtlätte turismitallu, Sinti, Rõugesse Saarlaseõlõ ja Vesioina manu..

Ta armastab elusaid kalu: ainuüksi Rakvere kesklinna tiiki sokutas ta kaks pirakat karpkala ja kümnekond vikerforelli. Tulenevalt sellest ei võigi Ossi eluskalautoga üksi teele saata – laseb loomakesed mõnda järve-jökke lahti. Ikka teine mees tuleb ka talle kõrvale panna.

Jõuluvana Oss elab Rakveres tammiku servas, kus tal on pisike kodumajake ja selles Jõulumemm Lilly. Tema keedab taadile herkuloputru ja kasvatab aias ilusaid lilli ning suuri kõrvitsaid.

Ainult kui lumi maha tuleb, läheb Jõulutaat Oss taas kuidagi rahutuks, paneb punakuue selga ja .. läheb!

Rakveres, detsember 2004

Tänasest lehest loed:

EKL juhatause otsustest ja lõhepäevast – lk.2

Eurotier 2004 –lk.3

Bioturvaseminarilt Türi-Allikul – lk. 4-5

Ametnikud rivistuvad ringi - lk. 6

Lõuna-Eestis juubeldati – lk.7

Kalaturismi on elujõuline – lk.8

Toimetajate jorinat – lk.8

2004. aasta kalakasvatajate seltsis

Tuleb tunnistada, et aasta on olnud tõine ning põnev. Olen hankinud palju kalakasvatusalaseid teadmisi erineval tasandil nii Eestist kui ka välismaalt, teinud koostööd riiklike institutsioonidega.

Selle aasta võtmesõnaks võib kindlasti lugeda suhtekorralduse. Arvan, et oluline koht on olnud suhete loomisel meie riiklike institutsioonidega. Samuti on olulised kontaktid raja tagant, nt Eesti Suursaatkond Brüsselis, kus meil on alates oktoobrist ka oma kalandusata*ni*ee ja nt Eurofish, mille kogemustest on meil kindlasti palju õppida.

Lisaks külastas sel sügisel Eestit *Aquainnovation* projekti raames Euroopa kalandusspetsialistidest koosnev ekspertgrupp, milles osalejad leidsid, et Eesti kalakasvatuse on peidus tohutu arengupotentsiaal. Leian, et kõik nimetatud institutsioo-

nid omavad kindlasti olulist tähtsust EKL-i jaoks.

Tööpöld tulevaks aastaks on juba künkud. Hetkel on koostamisel töö „Vesiviljeluse investeringutoetus“, mis peaks trükki jõudma jaanuaris 2005. Trükise eesmärk on anda ülevaade Eesti vesiviljelusest, investeringutoetuse meetme olemusest, toetuse taotlemise protsessist ning lisaks sisaldub trükises ka soovitusi ja näpunäiteid algajale kalakasvatajale. Trükise eesmärgiks on aidata praegusi kalakasvatajaid toetuse saamisel ning samuti ärgitada ettevõtlikke inimesi tegema algust kalakasvatusega.

Väga oluliseks sammuks on ka see, et on alustatud kauraärgitid Eesti riikliku kalanduse arengukava väljatöötamist. Esmane sellealane kohtumine ministeeriumis oli igati positiivne ning lähiajal moodustatakse ka vastavad

töörühmad, kes hakkavad välja töötama arengukava aastateks 2005-2020. Kui seni pole riiklikus arengukavas kalakasvatust oluliselt mainitud, siis sedapuhku seatakse kalakasvatust üsna keskele kohale. Juba see on suur samm edasi, kui kalakasvatust aktsepteeritakse riiklikul tasemel. EKL-i eesmärk on hea seista selle eest, et arengukava väljatöötamisel arvestataks kalakasvatajate huve maksimaalselt ning loodetavasti muutub seeläbi ka kalakasvatajate elu lihtsamaks.

Järgmisel aastal jätkame ka traditsiooniliste tegevustega nagu seminaride ja teabepäevade korraldamine, ning kui vähegi võimalik, siis püüame üritusi läbi viia vähemalt korra kvartalis.

Oodatud on kõigi liikmete ettepanekud seminaride teemade valikul.

Järgmisel aastal on plaanis hakata

senisest enam propageerima kodumaise kala tarbimist.

Oluliseks teemaks on ka kalakasvatuste inspekteerimine veterinaarteenistuste poolt. Koostöös Veterinaarametiga peame ette valmistama materjalid esitamiseks Euroopa Komisjonile Eesti kalakasvatuste tunnustamiseks. See loob võimalused eluskalaga kauplemiseks Euroopa Liidus. EKL on järjepidevalt hea seisnud selle eest, et saavutada kalakasvatajate vajaduste arvestamine seadusloomes ning see töö kestab. Järgmisel aastal on plaanis teha ettepanekuid mitmete seaduste ja määruste muutmiseks. Igal juhul töötab järgmine aasta tulla tõine ning produktiivne.

Head uut aastat!

Aivar Pehme,
EKL tegevdirektor

EKL-i juhatuse tegevusest

Pärast Eesti Kalakasvatatajate Liidu suvist kokkutulekut Rõngus on juhatus kokku tulnud kahel korral. Teen alljärgnevalt lühikokkuvõtte koosolekut arutluse all olnud küsimustest:

* Tegevdirektori tööd. Pärast Aivar Pehme aruannet leidis juhatus, et planeeritud tööd täideti suures osas, v.a. objektiivsetel põhjustel seisjäänud või pikemale ajale planeeritud tegevused.

* Eesti kalakasvatuse arengukava otsustati välja töötada 2020. aastani. Esialgse, nn. kondikava, töötab välja juhatus konsulteerides kalakasvatatajatega.

* EÜ projekt uue tehnoloogia maaletoomisest.

Suvisel EKL kokkutulekul tutvustas Tiit Paaver europrojekti "Tugivõrgustiku loomine Euroopa kalakasvatatuses innovaatiliste kalakasvatustehnoloogiate rahvusvahelise ülekanade jaoks", lihtsalt öeldes, kuidas idaeurooplastel kiiresti õppida kõige moodsamat kalakasvatust. Nimetatud projekti sisse kuulus ka projekti juhtkomitee liikmete külaskäik Eestisse, et paremini tutvuda siinsete vajadustega. Eesti külastamine sai teoks 15. sept k.a Tiit Paaveri ja Aivar Pehme koordineerimisel.

* kalakasvatustunnustamine – Aivar Pehme selgitas, et osa liike (fo-

rellid, angerjad, tuurad) tunnustatakse farmipõhiselt, osa (karpkalad, vähid) piirkondlikult. Kõikide liikide puhul on ette nähtud kalakasvatuste inspekteerimine kindlate haiguste osas 4 aasta jooksul. Kuna forellikasvatustele inspekteerimine algas praktiliselt 2003.a., siis taotlust tunnustamise osas saab teha alles 2007.a. Karpkalakasvatustele inspekteerimist alustati alles käesoleval aastal. Tunnustamisega tegeleb Veterinaar- ja Toiduameti Loomatervishoiu Büroo.

* kalakasvatust tutvustava trükise koostamine. PM kuulutas k.a juunis välja riigihanke vastavasisulise brošüüri koostamiseks, mille võitis EKL. Käesolevaks ajaks on kavandatud, mis esitatakse Põllumajandusministeeriumile detsembris.

* liikmemaksudest. Probleem on tegevdirektori tasustamisega. Mitmed kevadel nõusoleku andnud firmad pole oma lubadust täitnud. Juhatus seisukoht oli, et kõik tootjad peaksid hakkama EKL juriidilisteks liikmeteks. Füüsiliste isikute aastamaks tõuseb eelolevast aastast 300.- kroonini.

* kalade kindlustamine. Kuna kindlustussummad on väga suured, siis praegu see ei toimi. Pealegi puuduvad Eestis spetsialistid, kes oskak-

sid riski hinnata. Otsustati, et tegevdirektor tutvub Soome analoogiaga.

* asustusraha laekumise, eripüügilubade saamise ja looduskahjude hüvitamise küsimused jäid tegevdirektori edaspidisteks tööülesanneteks.

* Et EKL väljund oleks jõulisem, loobitöö efektiivsem, peeti vajalikuks tihedamalt sidemet loomist nii Kalaliidu kui ka Kalurite Liiduga.

* kutsehariduse tellimuse prognoos-analüüs 2005.a. Majandusministeeriumi tellitud prognoos-analüüsis ei olnud kalakasvatust eraldi välja toodud. Otsustati välja selgitada,

kus ja kui palju õpetatakse Eestis kalakasvatatajaid.

* tõdeti, et vähikasvatatajate probleemid langevad suures osas kokku kalakasvatatajate omaga (tunnustamine, turustamine, taastootmise materjali hankimine).

* kalade bioturvalisust, haigusi ja desinfitseerimise käsitleva seminari ettevalmistamine ja läbiviimine Türi-Allikul. Lektoriks prof. Ronald J. Roberts.

**EKL juhatuse sekretär
Marje Aid**

Kalakasvatatus Eestis 2003

I. Kasvupinnad

Tiigid	230 tk.	529,1 ha
Basseinid	347 tk.	15 551,1 m ²
Kiirvoolukanalid	10 tk.	1936,8 m ³
Sumbad	12 tk.	25 916 m ³
Kohandatud veekogud	7 tk.	41,626 ha

II. Sööt kokku

Forelli jõusööt	473,8 t
Karpkala jõusööt	4,7 t
Muu sööt	170,5 t
Söödakala	2,0 t

III. Kalakasvatuse toodang

Liik	Kaubakala			Veekogudesse asustamine Asustusmaterjal (tuh.tk.)
	Kasvatamine (tonnides)	Müük (tonnides)	1 kg hind (EEK)	
Angerjas	15,0	15,0	75,00	553,63 (samasuvised) 1 (üheastased)
Haug	0,7	0,1	18,33	2000 (vastased) 13,1 (samasuvised)
Jöforell				4,92 (üheastased)
Jövähk	1,0	0,1	494,00	14,98 (samasuvised) 1,73 (kaheaastased ja >)
Karpkala	51,0	36,3	26,84	2,05 (samasuvised) 0,6 (kaheaastased) 0,14 (kaheaastased)
Koger	0,1	0,1	10,00	
Linask	0,7	0,1	17,73	2,0 (samasuvised) 2,6 (kaheaastased) 0,05 (kaheaastased ja >)
Vikerforell	304,1	189,9	53,56	
Poolsiirdesiig				34,9 (samasuvised)
Koha				42,5 (samasuvised)
Lõhe				209,896 (samasuvised) 172,202 (üheastased) 35,094 (kaheaastased)
Meriforell				38,17 (samasuvised) 7,4 (üheastased) 8,0 (kaheaastased) 36,78 (kaheaastased)
Toidukalamari		2852 kg	345,13	

Andmete allikad: Eesti Statistikaamet (kaubakala) ja Keskkonnaministeerium (asustamine)

Läänemere lõhe - kas suudame teda hoida?

Detsembris toimus selle pealkirja all Rahvusraamatukogus ühenduse Puhas Läänemeri (Coalition Clean Baltic - CCB) ja Eesti Rohelise Liikumise korraldamisel arutelu-seminar. Osavõtjaid oli üle 50, nii asjamehi, ettevõtjaid kui entusiaste. Alustuseks andis CCB tegevpealik Gunnar Noren ülevaate organisatsioonist, mis hõlmab ligi 0,5 miljonit inimest ja Läänemere loodusliku lõhega seotud probleemidest, mille lahendamine on ühenduse üks prioriteet kolmest. Lõhe olukorrast Eesti jõgedes rääkis allakirjutanu, genofondist Riho Gross. Meil lõhe heaks tehtud ja kulutatut valgustasid Leelo Kukk ja Ene Saadre, lõhe kaitstust Natura võrgustikuga Rein Järvekül. Käsitleti veel järelvalvet lõhejõgedel ja lõhepüüki meres, vooluvete hea seisundi säilitamist ja taastamist, seda õiguslikus kontekstis. Ei unustatud ka hüdroenergia kasutamist ja kalapääse, viimaseid nii Eestis kui Rootsis. Enam diskuteeritigi hüdroenergeetikaga

seotud probleemide üle ja seda mitte ainult seoses lõhega.

Seminar näitas, et pealkirjas väljenduv mure on õigustatud, sest lõhe praegune seisund pole meil just kiita. 2004.a. sügisel leidis loodusliku järelkasvu 7 kudejões 10-st ja ka nendes vähe. Rahuldav oli arvukus ainult Kunda jões, kus lõhepoegi oli 100 m² kohta ligi 25. Mujal ei ulatunud asustustihedus isegi viieni. Ka kasvatatud lõhe asustamine, mille abil loodeti suurendada jõkke naasvate kudejate hulka, pole asurkondade kosumisele senini suurt kaasa aidanud. Jõgedel on tavaline röövpüük ja sellega sõdimine on raske, sest inspektoreid napib ja röövlid on tänapäevase varustatud. Kalapääsude ehitamine on takerdunud omandivaidlustesse. Isegi lõhesaak rannikumeres, mis mõned aastad tagasi ületas juba 20 t, on kahanenud poolele sellest.

Mart Kangur

Kalakasvatus on Euroopas loomakasvatuse loomulik osa!

Muljeid Hannoveri messilt EUROTIER

7-12. novembril 2004 toimus Saksamaal, Hannoveris suur loomakasvatuse mess EuroTier (*Euro* peaks olema kõigile arusaadav ja *Tier* tähendab saksa keeles loom) Sündmuse tähtsusest annab ettekujutuse, et Eesti oli tugevasti esindatud põllumajandusministri ja juhtivate loomakasvatuspetsialistide näol ning kohal viibisid kümned loomakasvatusele vajalikke seadmeid ja materjale vahendavad Eesti ärimehed.

Euroopas pole kahtlust, et kalakasvatus on loomakasvatuse haru. EuroTieril oli seetõttu ka kalakasvatuse sektsioon. Pool ühest suurest paviljonist oli täidetud kalakasvatuseadmeid ja kalakasvatuse alast informatsiooni pakkuvate firmade boksidega. Samas toimus ka kalakasvatuse alane foorum, mille alateemad peaksid äratama huvi igas meie kalakasvatajas.

Alljärgnev on vaba tõlge istungite teemadest. *Kalakasvatuse tulevik - arenguperspektiivid ja probleemid. Edukad tehnoloogiad tänapäeva kalakasvatuses. Marjast turukalani - eduka kalakasvatuse potentsiaalsed kandidaatliigid. Kalakasvatus Saksamaa naabrite juures (Tšehhi, Ungari, Poola, Taani). Kvaliteet ja turustamine. Suletud süsteemid on kõlblikud tootmiseks suvalises paigas. Ümarlaud teemal - kalasaaigil langevad, kuidas kalakasvatus sellest kasu saab. Ja lõpuks oli eraldi plokk ettekandeid tuurakasvatuse ja musta kaaviari tootmise teemal.* Kahjuks ei saanud ma viimastes osaleda.

Foorum oli elav, kuid tunda andis Saksamaa kesksus. Kujutagem ette, et EKL aastakoosolekule sattuks saksa kalakasvataja. Viisakat vestlust oma keeleoskuse piires arendaksid temaga kõik, kuid domineerima jääks siiski meie omavaheline arutelu kohalike murede üle. Kuna enamus ettekandeid olid saksakeelsed ja paljud neist kujutasid vaid pika jutu emotsionaalset ette kandmist ilma piltliku illustreerimiseta jäi mul suur osa arusaamatuks.

Huvitavaim oli kahtlemata ülevaade angerja paljundamise praegusest seisust. Taanis on Dana Feedsi firma katsejaamas saadud kätte üsna töökindel meetod nii isaste kui emaste angerjate küpsemise stimuleerimi-

EuroTier

...ist die Ausstellung für Innovationen und strategische Entscheidungen in der Tierhaltung. Hier werden die Weichen für die Zukunft gestellt.

Aus dem Ausland kamen mehr als 25.000 Besucher aus 89 Ländern. Auffällig ist das hohe Besucheraufkommen aus den Niederlanden. Besonders deutliche Zuwächse sind auch aus den Mittel- und Osteuropäischen Ländern zu verzeichnen. Allein aus Russland kamen rund 1500 Investoren. Erfreulich ist auch das gestiegene Interesse aus den asiatischen Ländern.

Der Bereich Aquakultur hat sich etabliert. Die wachsende Nachfrage nach Fisch, Fischprodukten und ihren Technologien fand hier ihren Niederschlag.

Das nächste EuroTier findet vom 14. bis 17. November 2006 statt.

Aus Estland besuchen diese Ausstellung : Sivar Irval und Tiit Paaver / Union Estnischen Fischzüchtern).

seks hormoonide süstimise abil. Saadakse niisk ja mari, viljastamine toimub normaalselt ja vastsed kooruvad. Kuid vastsed ei ela rohkem kui 2,5 päeva vanuseks. Kuna klaasangerjate edasikasvatamise tehnoloogia on ammu tuttav, jääb järelikult puudu vaid üks lühike etapp – vastsest klaasangerjani. Huvitav oli aga see, et paljundamise katsed olid edukad kasvandusest võetud võrdlemisi väikeste (alla kilo) noorte angerjate puhul! Loodusest püütud suured rändangerjad jäid kasvandusse toodult haigeiks ja surid enne kui küpsemise stimuleerimine hormoonisüstidega tulemusi andis.

Teine huvitav soovitus oli karpkala tootmise kiirendamine ettekasvatuse abil retsirkulatsioonisüsteemis. Isegi Saksamaal on karpkalakasvatust piiravaks teguriks liiga jahe klii-

ma, mille tõttu tsükkel läheb pikaks ja noorkala kaod on suured. Kasvatades aastaringses soojas vees esimese aastaga suure asustusmaterjali saab teise aasta suvega tiigis toota juba kaubakala. Lisaks soovitati samas suletud süsteemis kasvatada koha. Selles pole ju midagi erilist, ka meil on tiigis karpkala ja kohamaimusid koos kasvatatud. Kuid huvitav oli teada saada, et Saksamaal nähakse võimalust toota retsirkulatsioonisüsteemis koha kaubakalaks.

Oluline ettekanne oli ka forelli tõuaretusest Ameerikas. Kõiki tänapäeva geneetika meetodeid rakendades tehakse USAs intensiivset aretustööd forellikasvukiiruse ja haiguskindluse tõstmiseks. Saadud forelli tõumaterjali turustatakse üle maailma. Firma Troutlodge on rahvusvaheliselt väga tuntud, tema marjamüügi reklaam-

me leiab igast maailma kalakasvatuse ajakirjast. Kuid meie ärijuhtule selle firma esindajatega tuli lühike lõpp, kui nad minu küsimusele vastasid, et nende aretusprogramm on suunatud vaid portsjonforelli tootmisele.

Tähtsa osa ettekannetest moodustasid Ida-Euroopa maade kalakasvatuse olukorra ülevaated. Sarnasusi meie probleemidega võis tunda, kuid need maad on hädadest üle saanud ja toodang tõusmas, sest ka eksport Läände on edukas.

Saksa keelt oskavatele Eesti kalakasvatajatele tahaksin aga soovitada külastada internetiportaali www.aquakulturtechnik.de mida Hannoveris tutvustati. Seal leiab hulganisti nii praktiliselt kasulikke kui üldhuvitavaid.

Tiit Paaver, EPMÜ

Seminaril kõneldust

Professor Roberts: "Olen maailmas palju ringi rännanud, kuid Baltimaades olen esmakordselt. Viis viimast aastat töötasin USA-s. Minu kodumaa on Rootimaa. Mind raputas spetsialistina eelkõige 1999-2000.aastal suur viirushaiguste puhang Rootimaa kalakasvandustes, kus valitsus nõudis, et kõik kalavarud tuleb hävitada. Selle tagajärjed olid ca 60 miljonit eurot."

Praegu olen Inglismaal suure lõhefarmi direktor ja kalahaigused ning nende ennetustöö minu jaoks väga oluline. Seepärast tunnustan Virkonit ja propageerin selle tarka kasutamist. Täna loengus kõnelen neljal teemal – ikka kaladest ja nende haigustest lähtuvalt."

Kuidas vältida kalahaigusi. Bioturvalisus – uus lähenemisnurk

4. novembril kutsus Eesti Kalakasvatajate Liit kalakasvatajaid ja veterinaare Veskisilla motelli, Järvamaal osalema praktilisel seminaril. Seal käitles külalispofessor professor Ronald J. Roberts kalahaigusi ning bioturvalisust ja desinfektsiooni kalafarmides.

Seminar baseerus väga edukatel treeningülesannetel, mida professor Roberts on paljude aastate jooksul Glasgow Stirlingi Ülikoolis, Cambridge Ülikoolis ning ka USA kalakasvatajatele ja loomaarstidele õpetanud. Programm kattis kõik praktiliste kalahaiguste aspektid ning esitati mittehülgelisi, väga huvitavas stiilis. Loengu peamiseks eesmärgiks oli

parandada haiguste kontrolli, kalakasvatajate ja veterinaaride teadlikkust kalade tervisest ning eriti tutvustada farmi bioturvalisuse kontseptsiooni.

Seminar koosnes neljast illustreeritud loengu osast:

1. Kalakasvatamise põhitõed
2. Patogeenid – vaenlased
3. Võtmehaigused
4. Kontrollitud bioturvalisus või ravimine

Professor Roberts esitas hästi illustreeritud ettekanded, mille käigus said kõik osalejad aktiivselt arutellu sekkuda.

Loe sellest lühikonspekti ja arvamusi.

Tunne oma kalu!

Õppepäeva moto: oska ennetada kalade haigestumist ja oska võidelda juhtunuga!

Alljärgnevalt mõned konsepteeritud märksõnad.

Tea, millistel veetemperatuuridel moodustuvad lõhilastel antikehad ja tekib vastupanuvõime haigustele; tihe levik soodustab viiruste levikut / kui karja keskel keegi "aevastab"!/.

Kala kattev nahk on väga-väga õrn ja kalakasvatajad arvestavad seda harva / palju kalu korraga kahva, kalade pildumine, ebasõbralik kahva- või noodamaterjal jne./ . Veetemperatuurist oleneb samal ajal mitmeid olulisi asju: kala hapnikutarve, ülesamine stressist, patogeenide paljunemiskiirus, haigustesse nakatumise ulatus, kala paranemise võimalus ja kiirus. Inimese suuõõne limaskestast õrnus on võrreldav kala naha õrnusega.

Veest välja tõstes muutub kala jaoks oluliseks rõhu muutus tema vereringes, dramaatiliselt muutub tema vererõhk ! Kala vererõhk on ju muidu madal - lõikad kala ja veri ju ei purska Korra veest väljatõstetud kala on vette tagasipanduna "hoopis teine kala"!

Paljud kalahaigused koonduvad neerudesse. Kalal luuüdi pole ja vereloome toimub neerudes.

Kala vaenlased on: viirused, bakterid, parasiidid, seenhaigused.

VHS korral satuvad viirused lõpust kaudu verre, ja kui neid tekib verre nii palju, ummistavad nad vereooni ja nii tekivad lihastes hästi iseloomulikud verevalumid.

Baktereid on raskem ohjata, kuna levivad veega, seadmetega, vahepeemestega. Bakteriaalhaigusi ravitakse antibiootikumidega, kuid viimaseid

ei anta toiduks minevatele kaladele.. EL karmid nõuded ja hästi väljatõttatud seiresüsteem kahandab antibiootikumide osa. Selle asemele on tulnud bioturvalisuse variatsioonid.

Parasiite formaliiniga tappes saavad tugevasti kahjustatud kala lõpuks.

Täna Euroopas on kalakasvatustes võitluseks kalahaigustega kasutusele võetud ennetava tegevusena nn bioohutuslikud tegevused, bioturvalisus: selle juurutamine on küll kulukas, kuid lõppkokkuvõttes odavam kui kalade hukuga kaasnevad suured kahjud.

Bioohutusel on neli tasandit: Euroopa- iga riik –kalakasvatus- konkreetne tiik.

Euroopa Liit tunnustab Virkonit ja määrab veterinaarid, mida tuleb liikmesriikide kalakasvatajatel täi-

ta. Iga konkreetne riik võtab sellest lähtuvalt vastu oma seadusandluse.

Kalakasvatus kohaldab talle kehtestatud ja praktikas antud nõuded: eraldatus, aiad, veeallkate kaitse, teiste kalamaajandite lähedus (vältimine), inimeste teadlikkus, erivarustus, personali liikumised erinevates tootmisloikudes, veokite deso, hukkunud kalade utiliseerimisvõimalus, -paik . EL on loomse päritoluga jäätmete ladustamisel ranged reeglid!

NB! Juba kalakasvatuste projekterijatel on oluline mõelda bioturvalisuse tagamise võimalustele, hilisemad ümberehitused võivad kalliks minna.

Ilme Post

■ Seminarist võttis osa arvukalt maakondade veterinaare, kalahaiguste spetsialiste.

■ Tasemel loeng-see oli EPMÜ tudengitele nagu kingitus.

Hinnanguid seminarile

Jüri Kasesalu,
EPMÜ LKI kalakasvatuse osakonna vanemteadur,
bioloogiakandidaat

Mina oleksin oodanud konkreetseid andmeid ravi-
miste kohta, mida EL-s kasutatakse (võib kasutada)
konkreetsete haiguste puhul erinevate kalakasvatuse-
tehnoloogiate /kiirvoolukanalid, sumbad, kinnised
süsteemid / korral. Ma ei saanud ei Nelijärvel ega siin
vastust, millega ravida algloomtõbede korral, kui ma-
lahhiitroheline on keelatud?

Nn bioturvalisuse probleemid on kindlasti väga huvitavad, kuid lähemate
aastate /aastakümnete/ jooksul tuleb meil töötada nende kalakasvandustega,
mis meil olemas on, ja siin seda soovitatut-nõutut kasutada enam ei saa.
Seega on meil ikkagi väga oluline tõhusate medikamentide olemasolu ja
kasutamine ning elementaarsete epizootiavastaste abinõude-eeskirjade järgi-
mine.

Professor on inimesena väga huvitav ja valdab oma eriala väga põhjalikult
ning teda on alati hea kuulata.

Zoja Merilo,
Muuga Sadama veterinaar- ja toidukontrolli büroo
vaneminspektor

Uut oli mulle vähe, kuid esitus oli süstemaatiline ja
seetõttu hästi arusaadav. Eriti õnnelikud peaksid ole-
ma need noored tudengid, kes tänast loengut kuula-
sid. Siin on näidatud ju nii ilusaid preparaate. Olen
lugenud selle teadlase raamatuid, need on haiguste

diagnoosimisel asendamatud. Iial ei osanud aga arvata, et professori enda
loengut saan kuulata.

Kalahaiguste kohta on enne ka esinejaid olnud, kuid siis on esinetud
üksikute haiguste kaupa, sellist süsteemset ülevaadet ning metoodilist,
biotehnikast lähtuvalt liginemist kuulen esmakordselt. Ja loengu teine pool,
desovahenditest, oli mulle väga huvitav. Praktikutest kalakasvatajatele am-
mugi.

Kalastajaid huvitavad kalade hädad, mida nad ise kala juures näevad,
seepärast kirjutangi tellimustööna ajakirjale *Kalastaja*. Silmaringi avarda-
miseks ongi neile artikleid tellitud.

Naerukoht (seminari vaheajal):

Kolla: „Kas Sa, Raplamees Raul ühte se-
tude anekdooti tahad kuulda?”

Setu on Härjanurmel kalapoes: “Kas see
on karpkala?”

“Ei, forell!”

“Miks ta ei liiguta?”

“Ta magab.”

”Aga miks ta niimoodi haiseb?”

Lõpuks saanud Aarne pahaseks:
”Kuulge, kui teie magate, kas teie siis
kontrollite ennast?”

BioMar ja Remedium

soovivad oma tänastele ja
tulevastele klientidele
rahulikku jõuluaega ja
edukat uut aastat!

Juubilar – töömees ja fanaatik

Mart Prisko -65! Võrumaa, Kuldre . OÜ Iherus.

Mart oli ekskavaatorijuht, kaevas Linda kolhoosile Vastsekiivil kalatiike. Edasi tuli selle eeskujul kalatiike kaevata Kuldre kolhoosile. 1973. aastal kaevas ta sinna 35-hektarise Punde tiigi, siis teise 65-hektarise. Need olid nn turukalatiigid. Mardist oli selleks ajaks saanud Kuldre kolhoosi kalakasvataja.

1980. aastal sai kolhoos endale vana, ajaloolised Uue-Antsla kalatiigid, mida oli plaanis taastada nende esialgsel kujul koos omaaegse ainulaadse kalahaudemajaga. Need olid Eesti vanimad karpkalatiigid. Kavas oli siia kujundada omanäoline kalakasvatuse muuseum. Kalakasvatuse arendamise plaanid olid ilusad.

Siis tuli ilus taasiseseisvumise aeg ning maade tagastamise ja erastamise aeg. Nii ka Kuldres. Selle asemel et

võtta Kuldre kalakasvanduse tiigid tervikvarana omavalitsuse omandisse ning need siis ükskõik millisele sobivale soovijale tervikvarana ära müüa, et kalakasvandus säiliks, tagastati Visela ojale paisutatud tiikideäärne maa nende kunagiste omanikele pea tosinaks tükiks. Ei olnud enam ühtset peremeest ega ühtset majandajat. Vanad, ajaloolised Uue-Antsla tiigid erastati mitte tiikidena, mida justkui ei olekski olemas, vaid muu maana kümneid kordi odavamalt. Samas andis keskkonnaamet nende peale veekasutusloa?

Igatahes on Mart Prisko ja Andres Männiste praegu OÜ Iherus omanikud 1993. aastast, neile kuulub Uhtjärvest ja Visela allikatest algavale Visula ojale paisutatud tiikide süsteemist rajatud karpkalamajand.

Maad, tegelikult küll veepinda tuleb rentida kümnekonnalt maaomanikult, kellest igaüks tahab küll saada õigust veest kala püüda. Röövpüüdjatega võitlemine on omaette ooper. Igatahes on Mart arvanud, et üle 50% kalatoodangust läheb röövlite saagiks. Intensiivset kalakasvatust arendada ei tohi, see tähendab, et kalu sööta ei tohi, reostavat vett. Aga röövpüüdjad viskavad vette ämbrite kaupa kalade peibutamiseks ükskõik mida, keegi ei saa keelata. Prisko on kõige selle üle nõrдинud ja vihane. Igatahes käib see tema talupoegliku õigustunde vastu.

Tiikides võiks tõesti edukalt kasvatada veel koha ja forelli, kuid kuna kasutusleping on vaid viie aasta peale, piirangud lausa nõmedalt mõistetamatud, ei ole edaspidiseks mingit kindlust ega teotahet. Kuigi tiigid on justkui omad, veekasutusluba olemas, siis iga kord, kui vaja vett tõsta või tiike kalade väljapüügiks tühjaks lasta, tuleb sellest keskkonnaametilt kaks nädalat ette teavitada. Mart: kalakasvatuse on ikka eikellegimaa, üks seadus käib teisele risti vastu.

Ülo Tootsen.
Ajalehest „Lõunaleht”.

Tänaastele ja tulevastele juubilaridele!

Vene rahvatarkus ütleb: „Jubilei, kogda mnogo tsetov, no tō jestšō □if!”

Limnoloogiajaam juubeldas

Ühe asutuse elus pole püsimine 50 aastat just eriline saavutus. Inimiga arvestades, on limnoloogiajaam mees parimates aastates.

Millist sündmust pidada alguseks, on mõnevõrra vaieldav, ja vanade olijate seas tekitas see ka eriarvamusi. Aga see on kindel, et hüdrobioloogid on Võrtsjärve uurinud üle 50 aasta, neist 27 Neeme Mikelsaare juhtimisel. Otsustavaks sai Petseri talu ostmise Zooloogia ja Botaanika Instituudi välibaasiks 1954. aastal. Limnoloogiajaama igati tänapäevane hoonne sai valmis 1963, kõige rohkem inimesi (koos lastega ligi 100) elas siin 1970- 80ndatel aastatel.

Oma olemasolu õigustamiseks rõhutati jaama loomisel peamiselt rakenduslikke, eriti kalamajanduslikke eesmärke: sünnib ju kala suhu pista ja kalatoodangu suurendamise vajadus on arusaadav kõrgetele ülemustele, kes raha jagavad. Et teadusest kõrvalseisjad meid priileivasõjateks ei peaks, püüdsime oma tegemisi ka ajakirjanduses valgustada

1980ndatel tuli jaama tööle rida noori biolooge (Otid, Nõgesed, Järv-altid, Tuvikesed), kes võtsid kasutussele moodsaid uurimismeetodeid ja kes moodustavad praegu meie “raskekahurväe”. Eriti vajalikuks kujunes nende oskus sõlmida rahvusvahelisi sidemeid ning kirjutada rahataotlusi ja projekte. Kui saime esimese arvuti aastal 1991, olid noored need, kes

juulgesti asja kallale asusid ja vanakesi õpetasid.

90ndate algus oli jaamale raske: polnud raha majade kütmiseks, osa töötajaid tuli koondada. Ingmar Ott värske ülemusena pidi uutest oludest toime tulema ja tuligi. Nüüd, kus noortele maailm lahti, on paljus muutunud ka meie tööstiiil. On palju Tartust ajuti sinviibivaid üliõpilasi-praktikante, kes teevad oma tööd ja kaovad; meie teadurid töötavad välismaal, mõned kuude ja aastate kaupa. Alalisi elanikke on vähemaks jäänud. Eks selline elu on muutnud ka omavahelelisi sidemeid. Jaama algusaastail tehti palju ühistööd, sporditi ja pidutseti koos, nüüd on enamusel sõprusring väljaspool jaama ning aega tööväliseks tegevuseks vähe.

Seepärast otsustasime juubelit kasutada vanade sõprade ja kunagiste töötajate kokku- kutsumiseks, et neid üle hulga aja näost näkku näha ja üks tõsine pralle maha pidada. Rannu rahvamaja kogunes päevaseks aktuseks kaugelt üle saja kutsutu Eesti mitmest nurgast, aga ka Soomest, Rootsist ja Venemaalt, Pihkvast. Hakatuseks pakuti kõigile kalasuppi, selle kõrvale sai juttu ajada, vanu ja uusi nägusid kaeda. Mõni vana semu oli raskesti äratuntav: kes paksuks, kes halliks läinud, kes hoopis suureks kasvanud.

Pidulik osa polnud ülearu pühalik, häid soove lausuti pooleks nalja-

ga. Vaimukusega hiilgasid nii regionaalminister Jaan Õunapuu kui keskkonnaminister Villu Reiljan. Eraldi väärib märkimist Reiljani kingitus – kalanahka köidetud külalisteraamat, mis kohe ka kasutusele võeti: sisse kanti 127 nime, tegelikult oli külalisi 150 ringis.

Piduliku ja seltskondliku osa vahel korraldati soovijatele limnoloogiajaama külastus, kus ootas suitsukala koos märjakesega ja võimalus üle vaadata kõiki seinu täitev pildinäitus aegade algusest alates. Välja oli pandud suur osa ilmunud töödest, vanade ajalehtede väljalõigetest ja omatehtud diplomitest, mis kajastasid praeguste vanakeste nooruspõlve spordi-

saavutusi.

Rannus läks õhtu edasi kõigepealt õmpuse ja veiniga, siis kitarriduo Tõun & Bonzo muusikaga, mis jättis erilisel sooja tunde. Jaama endisi ja praegusi asukaid tutvustas Henn Timmi pildinäitus suurel ekraanil koos asjakohaste kommentaaridega. Soovijad said tantsida Peeter Oti pundi saatel. Kõige kõrvale oli suures fua-jees külmlaud, sinna juurde lakkamatu jutusumin. Minu arvates oli seltskondlik vestlus selle õhtu parim osa (peale Tõuni ja Bonzo, muidugi).

Pidu sai vägev küll.

Reet Laugaste, algoloog

Üks küsimus

Kui lööte otsimisse: kalakasvatatajad.ee, jõuate EKL koduleheküljele. Jõuluks oli seda külastatud üle 15200 korra. Piinlik hakkab meie hapude uudiste pärast ja 5-aastataguste fotode pärast... Küsime, mida lehekülje hooldaja Lemmit Kaplinski selle koduka saatusest arvab?

Märkmeid EKI-i kodulehekülje kohta

Kalakasvatatajad on tõesti omamoodi maailmavaatega, kes teine tuleks veel selle peale, et paluda kodulehekülje autoril seda ka arvustada. Püüan siiski kalavõõra kuid arvutilahedasena anda oma arvamuse ja ärgitada ka lugereid kaasa mõtlema. Ma ei räägi siinkohas kujundusest, mis on ühelt poolt maitse asi ja teiselt poolt lihtsalt muudetav. Samuti ei räägi ma tehnilistest detailidest. Tahan rääkida hoopis sellest, milliseid ülesandeid üks koduleht, näiteks EKL-i oma, täita võiks.

Üldjoontes võib asutuste koduleheküljed jagada kolme klassi: koduleht-visitkaart, koduleht-infokeskus/tootekataloog ja koduleht-suhtluskeskkond. Tegelikult täidab iga koduleht teatud määral kõiki neid rolle, kuid oluline on enda jaoks selgeks mõelda, milline eesmärk peaks antud lehekülje puhul olema esmane ja mil-

lised teisejärgulised.

Vaadates EKL-i kodulehe praegust ülesehitust ja sisu, siis võib kindlasti öelda, et lehekülj on visiitkaardi staatusest välja kasvanud ja püüdleb rohkem infokeskuse poole, mille kaudu EKL vahendab infot oma liikmetele ja teistele huvilistele. Nii jaotused "Uudised", "Eesti kalakasvatataja", "Lingid" kui "Materjale kalakasvatusest" täidavad seda eesmärki ja annavad loodetavasti just EKL-i liikmetele põhjust lehekülje regulaarselt külastada.

Ükski ühendus ei tööta aga ühepoolse ja iga liidu liige ei peaks mitte ainult materjale tarbima, vaid saama neid ka ise luua. Ma ei räägi sellest, et igapäev peaks olema võimalus kodulehe põhisisu muuta - kindel struktuur ja mõõduka tempoga vahelduv info on nii visiitkaardi kui infokeskuse eeldus. Küll aga räägin ma foorumist, mis võimaldab otsest suhtlust liikmete ja miks mitte ka muiduhuviliste vahel. EKL-i liikmete arv läheneb kodulehe andmetel sajale. Saja inimese arvamuse kuulamiseks jaoks on vaja suuri ruume, transporti, põhjalikku planeerimist ja lõppkokkuvõttes on siiski vähetõenäoline, et tõesti kõigil on võimalus sõna võtta. Internetis toimiv foorum lahendab suurema osa organisatoorseid probleeme ja annab igapäevase võimaluse öelda (ja kuulata), mida teised

arvavad. Tõsi - foorum eeldab ligipääsu internetile ja algtasemel arvutioskust, samuti võimaldab foorum ka näiteks teiste öeldut ignoreerida. Lõppkokkuvõttes on minu arvamust mõõda siiski EKL-i suurusel asutusel otstarbekas viia igapäevane liidusisene suhtlus justnimelt internetikeskkonda.

Kui võtta täna lahti foorum EKL-i kodulehel, siis näeme seal huvitavat pilti. Loodud on üks alafoorum (foorumisisene jaotus mingil kindlal teemal vestlemiseks) - "Abi foorumi kasutamisel". Sellest leiame aga üle 70 postituse 30 registreerunud kasutaja poolt. Enamusi teemasid on loetud sadu, isegi tuhandeid kordi. See tähendab, et inimestel on aktiivne huvi kalakasvatuse vastu ja nad püüavad vahetada infot hoolimata kasinast infrastruktuurist.

See on püüe, mida minu nägemist mõõda peaks ainult toetama ja julgustama. EKL-i koduleht täidab oma visiitkaardi funktsiooni, seal on ka liikmetele vajalikku infot. Mida ma aga täna ei näe, on elektrooniliste võimaluste kasutamine selleks, et nii liikmete kui mitteliikmete vahel laialipillatud infokilde ühtses keskkonnas koondada. Selleks ei lähe vaja tegelikult palju ja alustada võiks sellest, et kõik liidu liikmed foorumi tööst osa võtaksid. Kui on kasutajaid, küll siis ka administraatorid ärkavad. L.K.

Toimetaja veerg

Toimetaja on rõõmus. Milles asi? Ükspäev teatas meie president Sivar uudise: praegu kirjutab Aivar projekti, mille rahadega saaks järgmise aasta infolehte juba värviliseks välja trükkida!

Selle uudisjutu peale hakkab pea kohe tööle. Siis jääb kenadest värvipiltidest ka ometi midagi alles, siis on vaja sisusse ka värvikamaid lugusid saada.

No sõidaks siis lehetegija kohale, küsitleks, kommenteeriks, pildistaks. Aga siis peaks lehe kvaliteedi huvides ette nägema ka mingid sellekohased kulud.

Milline see aasta oli, seda tead ise paremini. Üks on kindel - igapäev isemoodi. Aino Kallas on öelnud, et Jumal paneb ise oma käega soola meie igapäev leivapätsi sisse. Kas said tänava suhu just soolatera või pehmem amsu - just see ongi saatuste erinevus. Uue aasta möeldes on inimlastel kombeks saatuselt halastust paluda, oma kallitele ja sõpradele head soovida.

Mingu meil kõigil, sealhulgas ka neil, kes meie pisikest lehte juhtuvad lugema, hästi!

Mtü Eesti Kalaturism

...pidas septembrikuus Aravusel oma aasta-koosoleku. Praeguseks on Eestis kalaturismi pakkuvaid paiku üle poolesaja. Need erinevad oma võimalustelt ja mahtudelt n.ö kordades. Elavad ju kalastusteenuse pakkujadki majandusreeglite toimealal: osa jääb pankrotti, osa leiab äriidee, magusa nagu maasikmarja.

Paremini elatakse suuremate teede ja suvituspaikade läheduses. Kui pakutava turismini tase on kvaliteetne ning reklaamitöö tasemel, leitakse üles ka metsatagused kalastuspaigad. Eks mõne seltskonna eesmärk olegi puhata eelkõige omaette, impersonaalselt. Harv pole seegi, kui terve suur kompleks mingi firma tarbeks kohe paariks päevaks reserveeritakse. On juhuseid, et ka turvamehed pannakse värvale ning kuulsused kutsutakse meelejahutuseks laulma. Mis oluline - nende ninasiseks on kalaroad!

Oluliseks teemaks võeti sellel koosolekul kalaturu probleemid: kas jätkub kalamajandites õnge-

kala, kes kellega omavahelised kokkulepped teinud, kas tasub ise endale kala nuumata ja ületalve pidada, mis saab siis, kui eluskala hakkavad siit ostma ka Läti ja piiriäärne Venemaa?

Mtü-see kuuluvad kalakasvatatajad on käinud kohtadel - kas siis üksiküritajaid nõustamas või esinenud valdade korraldatud õppepäevadel. On osaletud arvukatel looduskaitsega seotud üritustel.

Kalalaager

29-30. oktoobril korraldas Mtü *Eesti Kalaturism* Aravusel õpilastele kalalaagri. See oli ka vaheajalaager. Osales viihest 4-9. klassi õpilast Lääne-Virumaa kuuest koolist.

Sissejuhatuses tutvuti Põlula Kalakasvatusekeskusega. Juhataja Jüri Lunin jutustas lõhekasvatusest ning näitas õppefilmi „Lõhering“ ning viis poisid basseini manu.

Aravusel tutvuti kalamajandiga praktiliste tegevuste kaudu. Loengutel rääkisime kalastikust, kalaladest kui veekeskonna indikaatoritest, erinevate kalaliikide kasvatamise biotehnikatest. Võhu jõel vaadati jõeforellile sobivaid kudepaiku ning õhtul räägiti kamina ees paar tundi kalamehejuttu. Haaravat vestlust vedas „kalafanatt“ Viktor Mestilainen.

Kaks õpilast esitas teiste ees omakoostatud ettekande: Evert Sild (Võsu Põhikool, 8. kl.) haugist ja Andres Niroda (Kiltsi Põhikool, 8. kl.) jõeforellist.

Teisel päeval õpiti kasutama keskkonnatehnikat: võeti proove ja määrati vee kvaliteeti nii Võhu jõest kui kalatiikide sisse- ja väljavoolust (Tiina Mõtus ja Jüri Tenson - Pärnu).

Projekti rahastas KIK. Tagasiside koolidest oli positiivne ning nõudlus taolise õppelaagri järele üllatavalt suur.